

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 005.584.1:37:177]:378.046-021.64:7.012

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15110228>

Дослідно-експериментальна перевірка ефективності моделі поетапного формування педагогічної культури бакалаврів професійної освіти (дизайн) у процесі фахової підготовки

Попелишкіна Анастасія Володимирівна

аспірантка кафедри професійної освіти та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава,
e-mail: popelyshkina_a@i.ua, <https://orcid.org/0009-0001-0694-6644>

Прийнято: 19.03.2025 | Опубліковано: 29.03.2025

Анотація. У статті розглядається проблема формування та вдосконалення педагогічної культури бакалавра професійної освіти (дизайн) шляхом розкриття індивідуального потенціалу особистості, її творчих здібностей в освітньому процесі. Метою проведення формувального педагогічного експерименту передбачало визначення суттєвості впливу на традиційну систему фахової підготовки бакалаврів з професійної освіти сформованості їхньої педагогічної культури за спроектованою поетапною моделлю. В ході першого етапу адаптації (1–2 курси навчання) формування педагогічної культури здійснювалось набуттям бакалаврами з професійної освіти нових ціннісних орієнтацій і форм соціалізації для формування просупільних моделей фахової діяльності і поведінки. Під час другого етапу індивідуалізації формування педагогічної культури бакалаврів із професійної освіти 3 курсу в процесі фахової підготовки відбувалося становлення

особистісної суб'єктності майбутніх фахівців засобами прояву набутих компетентностей, індивідуальних особистісно-фахових нахилів та здібностей шляхом суб'єкт-суб'єктної педагогічної взаємодії учасників процесу фахової підготовки. В ході третього заключного етапу інтеграції бакалаври з професійної освіти опанували на 4 курсі, на засадах суб'єкт-об'єктної взаємодії з викладачами, діяльнісно-практичною складовою педагогічної культури в процесі вивчення фахових навчальних дисциплін. Проведений у 2025 році контрольний етап педагогічного експерименту сприяв виявленню рівнів сформованості педагогічної культури бакалаврів професійної освіти (дизайн) за ціннісно-мотиваційним, пізнавально-змістовим та операційно-діяльнісним критеріями. Загальна динаміка змін сформованості педагогічної культури студентів у процесі фахової підготовки, за результатами дослідної апробації спроектованої нами моделі, виявила в експериментальних групах 21,0% студентів із високим рівнем сформованості педагогічної культури, а в контрольних групах таких студентів було майже у два з половиною рази менше (8,2%).

Ключові слова: педагогічна культура, формування, професійна освіта, бакалавр, дизайн, фахова підготовка

Research and experimental verification of the effectiveness of the model of stage-by-step formation of the pedagogical culture of bachelor of vocational education (design) in the process of professional training

Popelyshkina Anastasia Volodymyrivna

postgraduate student of the Department of Professional Education and Design,
Poltava National Pedagogical University named after V. G. Korolenko, Poltava,
e-mail: popelyshkina_a@i.ua, <https://orcid.org/0009-0001-0694-6644>

***Abstract.** The article considers the problem of forming and improving the pedagogical culture of a bachelor of professional education (design) by revealing the individual potential of the personality and its creative abilities in the educational process. The purpose of conducting a formative pedagogical experiment was to determine the significance of the impact on the traditional system of professional training of bachelors in vocational education of the formation of their pedagogical culture according to the designed phased model. During the first stage of adaptation (1–2 courses of study), the formation of pedagogical culture was carried out by the acquisition by bachelors of vocational education of new value orientations and forms of socialization for the formation of pro-social models of professional activity and behavior. During the second stage of individualization of the formation of the pedagogical culture of 3rd-year bachelors of vocational education in the process of professional training, the formation of the personal subjectivity of future specialists took place by means of the manifestation of acquired competencies, individual personal and professional inclinations and abilities through subject-subject pedagogical interaction of participants in the process of professional training. During the third final stage of integration, bachelors in vocational education mastered the 4th year, on the basis of subject-object interaction with teachers, the active and practical component of pedagogical culture in the process of studying professional academic disciplines. The control stage of the pedagogical experiment conducted in 2025 contributed to identifying the levels of formation of the pedagogical culture of bachelors of vocational education (design) according to value-motivational, cognitive-content, and operational-activity criteria. The general dynamics of changes in the formation of pedagogical culture of students in the process of professional training, according to the results of experimental testing of the model we designed, revealed in the experimental groups 21,0% of students with a high level of formation of pedagogical culture, while in the control groups there were almost two and a half times fewer such students (8,2%).*

Keywords: pedagogical culture, formation, professional education, bachelor, design, professional training

Вступ. Сьогодні все більше усвідомлюється необхідність у спеціалістах нового типу, здатних до самореалізації та функціонування у нових соціально-економічних умовах, що поєднують у собі високий рівень культури, освіченості, професійної компетентності. Дані характеристики визначають перспективу розвитку особистості у педагогічному ЗВО, вимагають реорганізації професійної освіти, ставлять завдання формування особистості спеціаліста з високим рівнем педагогічної культури. Проблема формування та вдосконалення педагогічної культури бакалавра в даний час є актуальною у зв'язку з необхідністю розкриття індивідуального потенціалу особистості, її творчих здібностей в освітньому процесі.

Огляд літератури. Питанням формування педагогічної культури фахівців галузі професійної освіти приділяють значну увагу вітчизняні вчені: аспекти професійної підготовки фахівців вивчалися А. Алексюк [1], І. Бехом [3], С. Гончаренком [7], Н. Ничкало [12], В. Радкевич [18] та ін.; специфіку професійної освіти майбутніх фахівців у педагогічних ЗВО – Б. Голик [6], І. Зязюном [8], Л. Кравченко [9], Є. Куликом [10], В. Циною [27], Н. Яремакою [30] та ін.; формування педагогічної культури майбутніх фахівців було предметом досліджень І. Беха, В. Радула [3], В. Сухомлинського [23], П. Щербаня [28], В. Ягупова [29] та ін. Загальними питаннями підготовки фахівців галузі дизайну займалися Є. Антонович [2], М. Близнюк [4], М. Курач [11], Н. Орлова [13], Л. Орщанський [14], Т. Петухова [15], В. Сидоренко [21], І. Савенко [20], Ю. Срібна [22], В. Тименко [24], А. Цина [26] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас дослідження проблеми формування педагогічної культури бакалаврів з професійної освіти (дизайн) в процесі фахової підготовки є відсутніми у

вітчизняній педагогічній науці, що зумовлено існуванням суперечності між суспільною формою існування педагогічної культури та індивідуально-творчою формою її присвоєння та розвитку.

Проведення у 2022–2025 рр. формувального педагогічного експерименту передбачало виконання таких завдань дослідження:

- спроектувати та впровадити поетапну модель формування педагогічної культури бакалаврів з професійної освіти (дизайн) в процесі фахової підготовки;
- здійснити впровадження спроектованої моделі у фахову підготовку бакалаврів з професійної освіти;
- визначити дослідно-експериментальним шляхом особливості методики формування педагогічної культури бакалаврів з професійної освіти (дизайн) в процесі фахової підготовки;
- провести під час проведення формувального експерименту оцінювання рівнів сформованості педагогічної культури бакалаврів з професійної освіти в процесі фахової підготовки;
- здійснити кількісно-якісний аналіз даних проведеного формувального експерименту, систематизувати та узагальнити результати перевірки ефективності спроектованої моделі формування педагогічної культури бакалаврів з професійної освіти (дизайн) в процесі фахової підготовки.

Мета статті – представлення результатів дослідження з обґрунтування та дослідно-експериментальної перевірки ефективності моделі поетапного формування педагогічної культури бакалаврів професійної освіти (дизайн) в процесі фахової підготовки.

Результати дослідження. Програма дослідно-експериментальної роботи включала вивчення комплексних впливів поетапної фахової підготовки студентів, зорієнтованої на формування їхньої педагогічної культури.

Серед критеріїв ефективності апробації моделі формування педагогічної культури бакалаврів з професійної освіти (дизайн) в процес фахової підготовки

нами обґрунтовані *ціннісно-мотиваційний* (відбиває стійкість вияву освітньо-професійної мотивації, відповідних цілям та змісту фахової підготовки, провідні ціннісні орієнтації педагогічної культури та ступінь усвідомлення ролі її ролі у освітній діяльності), *пізнавально-змістовий* (визначає прояви особистісного досвіду діяльності з культурологічними джерелами та педагогічними технологіями у вимірі освітньо-професійної діяльності під час фахової підготовки в єдності теоретичних і практичних знань, умінь та навичок) та *операційно-діяльнісний* (розкриває стан сформованості педагогічної культури майбутнього фахівця в ході набуття індивідуального досвіду освітньо-професійної діяльності в галузі дизайну).

Під час проведення формувального експерименту нами були застосовані такі методи дослідження: аналіз навчально-методичної документації з фахової підготовки бакалаврів з професійної освіти; впровадження структурно функціональної моделі формування педагогічної культури бакалаврів з професійної освіти (дизайн), навчального змістового модуля «Педагогічна культура бакалаврів з професійної освіти (дизайн)» у процесі їхньої фахової підготовки; діагностичні методи (бесіди, інтерв'ю, опитування); методи обсерваційних активних та пасивних спостережень; методи незалежного прогностичного оцінювання експертами; методи математичної обробки та статистичного узагальнення емпіричних даних дослідження.

Для забезпечення достовірності масових перевірок педагогічних інновацій [7; 25], нами обґрунтовано статистично-значущу сукупність учасників експериментальних та контрольних груп для проведення формувального експерименту, в якому взяли участь 198 студентів (98 у ЕГ і 100 у КГ), а також 32 експерти-викладачі Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Дрогобицького

державного педагогічного університету імені Івана Франка, Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара та Державного університету інфраструктури та технологій (м. Київ).

Проведення формувального педагогічного експерименту суттєво вплинуло на традиційну систему фахової підготовки бакалаврів з професійної освіти, що обумовило необхідність дослідження сформованості їхньої педагогічної культури за спроектованою нами поетапною моделлю.

В ході проведення формувального педагогічного експерименту фахова підготовка бакалаврів з професійної освіти передбачала включення у 5 чи 6 семестрах до змісту її навчальних дисциплін (наприклад, «Основи педагогічної майстерності», «Теорія і методика професійної освіти», «Професійно-практична підготовка» або «Технічна естетика і ергономіка») авторського навчального змістового модуля «Педагогічна культура бакалаврів з професійної освіти (дизайн)» [16].

В ході першого етапу адаптації (1–2 курси навчання) формування педагогічної культури здійснювалось набуття бакалаврами з професійної освіти нових ціннісних орієнтацій і форм соціалізації для формування просупільних моделей фахової діяльності і поведінки. Під час вивчення навчальних дисциплін Психологія, Педагогіка, Методика виховної роботи, Нарисна геометрія та креслення, Художньо-графічна композиція, Історія мистецтв, Основи орнаментики, Технічна механіка, Інформаційні технології у професійній освіті, Архітектурно-дизайнерське матеріалознавство, Дизайн і декоративне мистецтво, Історія науки, дизайну, техніки, Художнє проектування та макетування в дизайні, Комп'ютерна графіка в дизайні, Професійна та практична підготовка, Дизайн та декоративне мистецтво, Навчальної дизайнерської практики студенти під впливом об'єкт-суб'єктної взаємодії з викладачами опановували основи педагогічної культури та її складових компонентів, у них формувалась потребнісно-мотиваційна спрямованість на формування у себе цієї особистісної

якості, відпрацьовувався гуманістичний сить взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу.

Для цього на лекційних заняттях використовувався навчальний матеріал, спрямований на формування у студентів прагнення поглибленого оволодіння фаховими навчальними дисциплінами, до саморозвитку та самоосвітньої діяльності. На лабораторно-практичних заняттях для розвитку креативного мислення викладачами ЕГ застосовувалися завдання творчого характеру, імітаційно-рольові ситуації, здійснювалося вивчення в мікрогрупах досвіду педагогів-новаторів ЗП(ПТ)О та їхніх публікацій. Все це сприяло формуванню у бакалаврів з професійної освіти бажання розвивати власну педагогічну культуру і такт, доброзичливе ставлення до інших, креативну комунікабельність. Виконання студентами перших двох курсів письмових робіт на теми «Професійна освіта в моєму житті», «Педагог, якого чекають у ЗП(ПТ)О» сприяло усвідомленню студентами значення мотиваційно-ціннісного компонента педагогічної культури, закладаючи основи подальшого формування її культурно-пізнавального і діяльнісно-практичного компонентів.

Під час другого етапу індивідуалізації формування педагогічної культури бакалаврів із професійної освіти 3 курсу в процесі фахової підготовки відбувалося становлення особистісної суб'єктності майбутніх фахівців засобами прояву набутих компетентностей, індивідуальних особистісно-фахових нахилів та здібностей шляхом суб'єкт-суб'єктної педагогічної взаємодії учасників процесу фахової підготовки. На засадах педагогіки співробітництва, з допомогою викладачів навчальних дисциплін Основи педагогічної майстерності, Теорія і методика професійної освіти, Професійна та практична підготовка та гарантів ОПП бакалаври професійної освіти визначали індивідуальний темп процесу їхньої фахової підготовки. З іншого боку, вже набуті на першому адаптаційному етапі особистісні якості, значущі для формування власної педагогічної культури, починали надавати на другому етапі зворотнього впливу

на процес фахової підготовки, стаючи рівнозначними за ефективністю впливами на процес цієї підготовки в освітньому середовищі ЗВО.

Оволодіння студентами на другому етапі навчальним змістовим модулем «Педагогічна культура бакалаврів з професійної освіти (дизайн)» [16], включеного до змісту однієї з фахових начальних дисциплін, суттєво розширило та поглибило їхню пізнавальну активність і рефлексією в опануванні нагромадженим людством досвідом використання надбань педагогічної культури, умінням інтерпретувати шляхи індивідуального творчого використання фахових знань, інтелектуальних, моральних та фізичних особистісних якостей, неперервного самовдосконалення та саморозвитку.

Доцільним на цьому етапі було використання методики колективних творчих справ, яка давала змогу виявляти власні особистісні якості у колективних справах за фахом. Беручи участь у творчих справах студенти виявляли свої найкращі особистісні якості, допомагаючи викладачам і їм самим краще виявити власні риси педагогічної культури. Методика творчих справ сприяла опануванню третьокурсниками прийомами фахово-педагогічного спілкування, формуванню в них комунікативних, творчих та організаторських здібностей.

В ході самостійної позааудиторної роботи студенти склали власну скарбничку навчально-методичних матеріалів, що містила описи прийомів взаємодії учасників освітнього процесу, приклади фахової діяльності з виявами гуманістичної позиції, розвиваючи їхній індивідуальний стиль прояву власної педагогічної культури.

В ході занять із вивчення фахових навчальних дисциплін на другому етапі нами широко використовувалися вправи з прийняття та усвідомлення моделей діяльності педагога з високою сформованістю педагогічної культури, на формування культурно-пізнавального її компоненту. Для цього нами застосовувалися методи та форми організації емоційного стимулювання:

вирішення проблемних фахово-педагогічних ситуацій; педагогічні інсталяції за творами дизайну, мистецтва, літератури; моделювання ситуацій фахово-педагогічної діяльності з виявами елементів педагогічної культури у спілкуванні та поведінці фахівця (конфліктні ситуації; виконання завдань за заданим викладачем сюжетом поведінки; виконання завдань протилежного характеру; імпровізації за літературними, мистецькими творами з педагогічною тематикою).

В ході третього заключного етапу інтеграції бакалаври з професійної освіти опанували на 4 курсі, на засадах суб'єкт-об'єктної взаємодії з викладачами, діяльнісно-практичною складовою педагогічної культури в процесі вивчення навчальних дисциплін з Основ виставкової діяльності, Креативного дизайну, виконання курсової роботи та Виробничої педагогічної практики в ЗП(ПТ)О. Інтеграція на третьому етапі формування педагогічної культури бакалаврів з професійної освіти стала засобом мотивації їхнього особистісно-фахового саморозвитку шляхом взаємовпливів індивідуальності особистості і освітньо-професійного простору [27, с. 9; 5, с. 44].

Студенти самостійно здійснювали вибір навчальних завдань із дисциплін фахової підготовки, а саморегуляція здобувачами освіти власної фахової підготовки визначала вибір методів та форм організації для формування їхньої педагогічної культури. З метою прийняття студентами моделі педагога з високим рівнем вияву педагогічної культури, формування окремих її компонентів, нами використовувалися методи емоційного стимулювання в ході розв'язування мікрогрупами студентів фахових завдань проблемного характеру, педагогічні інсценізації з використанням творів літератури, живопису, моделювання ситуацій морально-етичного спілкування та поведінки учасників освітнього процесу.

Під час виробничої педагогічної практики студенти набували досвіду саморозвитку та самоосвітньої діяльності, закріплювали набуті знання і вміння з

проявів педагогічної культури, в них формувалися суспільно-значущі мотиви інтереси та поведінка засобами взаємовпливів індивідуальності особистості студента та освітнього простору ЗП(ПТ)О. Студенти оволодівали на цьому етапі: методами вивчення дитини, педагогічною етикою, гуманними засадами у вихованні та мовною культурою; доцільним використанням індивідуальних загальнокультурних, інтелектуальних, моральних та фізичних якостей, фахових знань і вмінь, здатністю розвитку традицій педагогічної культури, створення нових культурно-педагогічних цінностей і способів культуротворчої педагогічної діяльності.

На початку виробничої педагогічної практики студентам проводилися настановчі конференції, на яких розроблялися види практичних завдань (з гуманізації педагогічної діяльності, її естетичної виразності, культури мовлення та спілкування, креативності у освітній діяльності), показники та критерії оцінювання діяльності студентів-практикантів у ЗП(ПТ)О. Фронтальні форми практичної роботи включали ознайомлення з традиціями ЗП(ПТ)О, зустрічі з їхніми педагогічними працівниками, аналіз проведених уроків та заходів. Під час індивідуальної роботи студенти вивчали окремих учнів, досвід роботи своїх педагогів-наставників, виконували творчі дослідницькі завдання за тематикою курсової роботи. У власних письмових педагогічних спостереженнях студенти відзначали важливість педагогічної культури педагогів ЗП(ПТ)О в організації навчально-виховного процесу.

Проведений у 2025 році контрольний етап педагогічного експерименту сприяв виявленню, за методами психолого-педагогічного оцінювання, сформованості педагогічної культури бакалаврів з професійної освіти в процесі фахової підготовки. Були визначені рівні сформованості досліджуваної особистісної якості за ціннісно-мотиваційним, пізнавально-змістовим та операційно-діяльнісним критеріями.

Узагальнені результати контрольного педагогічного експерименту представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Рівні сформованості у студентів 4 курсу бакалаврату педагогічної культури внаслідок самооцінювання та опитування, за результатами контрольного експерименту

Критерії сформованості	Рівні сформованості, %							
	Високий		Достатній		Середній		Початковий	
	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
Ціннісно-мотиваційний	13,0	20,4	29,0	40,8	41,0	32,7	17,0	6,1
Пізнавально-змістовий	14,0	22,4	30,0	43,9	33,0	24,5	23,0	9,2
Операційно-діяльнісний	14,5	23,5	19,0	41,3	43,5	26,0	23,0	9,2
Середній рівень сформованості	13,8	22,1	26,0	42,0	39,2	27,7	21,0	8,2

Дані таблиці 1 засвідчують, що переважна кількість (42,0%) студентів експериментальних груп набула достатнього рівня сформованості педагогічної культури у процесі фахової підготовки і тільки 8,2%, серед них, набули найнижчого початкового рівня. Як і в ході констатувального експерименту, більшість бакалаврів професійної освіти (39,2%) контрольних груп проявили середній рівень сформованості компонентів педагогічної культури, при значній кількості здобувачів (21,0%) із виявами початкового рівня сформованості цієї особистісної якості.

Загальна динаміка змін сформованості педагогічної культури бакалаврів із професійної освіти (дизайн) в процесі фахової підготовки, за результатами дослідної апробації спроектованої нами моделі, представлена на рисунку 1. Як бачимо в експериментальних групах студентів із високим рівнем сформованості педагогічної культури було виявлено 21,0%, а в контрольних групах таких студентів було майже у два з половиною рази менше (8,2%).

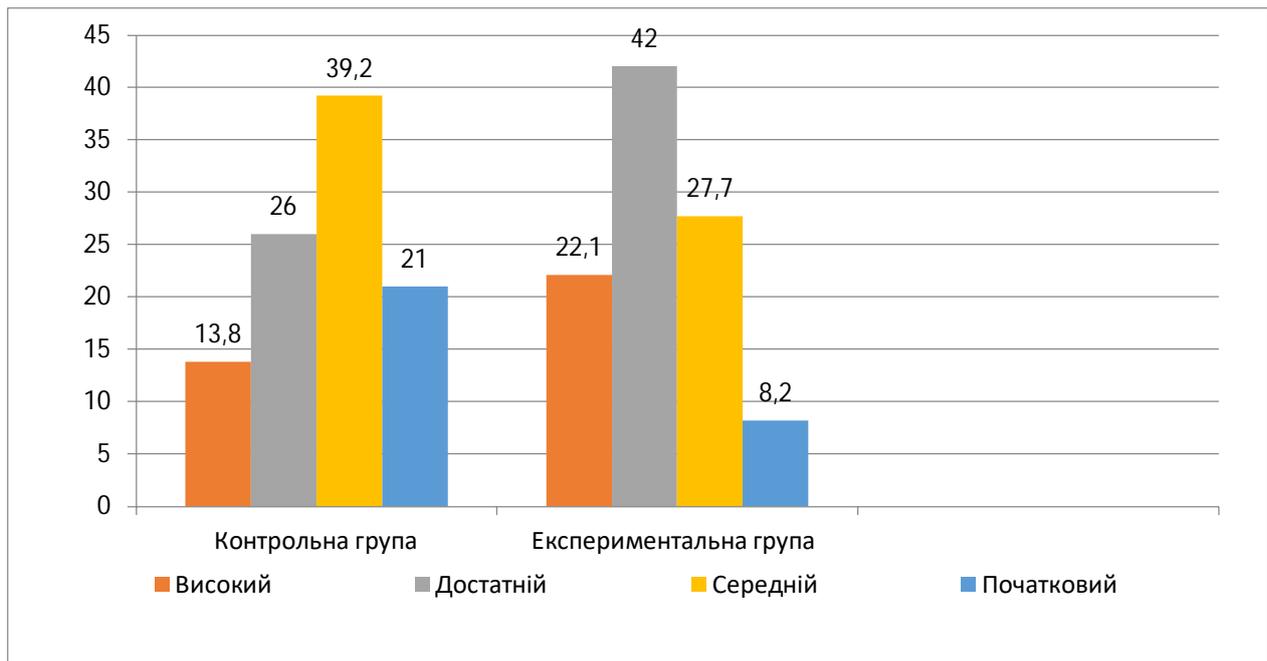

Рис. 1. Динаміка змін сформованості педагогічної культури бакалаврів із професійної освіти (дизайн) експериментальних та контрольних груп у процесі фахової підготовки, за результатами контрольного експерименту, %.

Для виявлення статистичної значущості розбіжностей у результатах формувального та контрольного експериментів серед студентів контрольних та експериментальних груп, нами були використані, за критерієм згоди χ^2 Пірсона, представлені у табл. 1 середні значення прояву ними рівнів сформованості педагогічної культури. Статистичний аналіз визначив істотну відмінність в оцінках рівнів сформованості педагогічної культури студентів контрольних та експериментальних груп, що обумовлено впливом експериментальних факторів та вказує на існування суттєвого взаємозв'язку між рівнями сформованості педагогічної культури бакалаврів з професійної освіти і впровадженою нами поетапною моделлю її формування у процесі фахової підготовки.

Отримані нами результати констатувального та контрольного експериментів дають змогу проілюструвати, за даними таблиці 2, динаміку

Таблиця 2

Динаміка приросту рівнів сформованості педагогічної культури
бакалаврів з професійної освіти

Рівні сформованості	Констатувальний експеримент				Контрольний експеримент					
	Контрольна група		Експериментальна група		Контрольна група			Експериментальна група		
	100	%	98	%	100	%	Приріст, %	98	%	Приріст, %
Ціннісно-мотиваційний критерій										
Високий (ВМ > ЗПМ > ЗНМ)	12	12,0	13	13,3	13	13,0	+1,0	20	20,4	+7,1
Достатній (ВМ = ЗПМ ≥ ЗНМ)	28	28,0	27	27,5	28	29,0	+1,0	40	40,8	+13,3
Середній (ВМ = ЗПМ < ЗНМ)	44	44,0	42	42,9	41	41,0	-3%	32	32,7	-10,2
Початковий (ВМ < ЗПМ ≤ ЗНМ)	16	16,0	16	16,3	17	17,0	+1%	6	6,1	-10,2
Пізнавально-змістовий критерій										
Високий (75-90 балів)	12	12,0	11	11,2	14	14,0	+2,0	22	22,4	+11,2
Достатній (46-76 балів)	29	29,0	27	27,5	30	30,0	+1,0	43	43,9	+16,4
Середній (16-45 балів)	35	35,0	38	38,8	33	33,0	-2,0	24	24,5	-14,3
Початковий (0-15 або 90-100 балів)	24	24,0	22	22,4	23	23,0	-1,0	9	9,2	-13,2
Операційно-діяльнісний критерій										
Високий	13	13,0	11	11,2	14	14,0	+1,0	23	23,5	+12,3
Достатній	18	18,0	16	16,3	19	19,0	+1,0	41	41,3	+25,0
Середній	42	42,0	42	42,9	44	44,0	+2,0	25	26,0	-16,9
Початковий	27	27,0	29	29,6	23	23,0	-4,0	9	9,2	-20,4

приросту рівнів сформованості педагогічної культури бакалаврів з професійної освіти, за трьома критеріями її вияву, у процесі фахової підготовки в результаті впровадження спроектованої нами поетапної моделі формування педагогічної культури бакалаврів з професійної освіти (дизайн) у процесі фахової підготовки.

Представлені в таблиці 2 результати дослідження вказують на незначне зростання (+1,0–2,0%) кількості бакалаврів професійної освіти в контрольних групах, порівняно з констатувальним експериментом, які проявили високий рівень сформованості складових педагогічної культури. Несуттєвими були зміни у контрольних групах (від –4,0 до +2,0%) й на інших рівнях сформованості педагогічної культури.

Водночас, у експериментальних групах відбулося суттєве зростання кількості студентів із високим (збільшення в межах від +7,1 до 12,3%) та достатнім (зростання від 13,3 до 25,0%) рівнями сформованості педагогічної культури, що супроводжувалося суттєвим зменшенням кількості бакалаврів із проявами середнього (зниження від 10,2 до 16,9%) та початкового (зменшення від 10,2 до 20,4%) рівнів її сформованості.

Найсуттєвішими позитивні зрушення відбулися в експериментальних групах за операційно-діяльнісним критерієм сформованості у бакалаврів професійної освіти педагогічної культури (+37,3% приросту якісних високого та достатнього рівнів її сформованості). Ці здобувачі освіти проявили спроможність до розуміння способів ефективного розв'язання педагогічних завдань із надання здобувачам якісної освіти. Вони вирізнялися знанням фахових навчальних дисциплін, володінням методами вивчення дитини, педагогічною етикою, гуманними засадами у вихованні та мовною культурою. Доцільно використовували індивідуальні загальнокультурні, інтелектуальні, моральні та фізичні якості, фахові знання і вміння. Проявили здатність до розвитку традицій педагогічної культури, створення нових культурно-педагогічних цінностей і способів культуротворчої педагогічної діяльності.

Другим, за динамічним зростанням (+27,6%) якісно-позитивних рівнів сформованості педагогічної культури (високим та достатнім), були її прояви за пізнавально-змістовим критерієм. Це проявлялось у готовності бакалаврів з професійної освіти до розвитку педагогічної культури у процесі професійної підготовки, супроводжувалось виявами пізнавальної активності і рефлексії в опануванні нагромадженим людством досвідом використання надбань педагогічної культури, застосуванням студентами умінь інтерпретувати шляхи індивідуального творчого використання фахових знань, інтелектуальних, моральних та фізичних особистісних якостей, неперервного самовдосконалення та саморозвитку.

Третім, найменшим, за рівнем динамічно-позитивних змін високого та достатнього рівнів (+20,4%), якими характеризується ефективність впровадження поетапної моделі формування педагогічної культури бакалаврів з професійної освіти у процесі фахової підготовки, став ціннісно-мотиваційний критерій прояву досліджуваного феномену. Це характеризувалось ознаками усвідомлення бакалаврами з професійної освіти суспільної цінності педагогічної культури у дизайн-освітній діяльності, сформованістю в них чіткої мотивації й вираженістю потреб у самоосвітній діяльності та саморозвитку. Студенти виявили орієнтацією на формування індивідуального власного стилю дизайн-освітньої діяльності, готовність до гнучкої адаптації до динамічних вимог сучасної професійно-технічної освіти, до виявів критичності, креативності, системності та гнучкості у фахово-освітній діяльності.

Висновки. В результаті проведеного нами дослідження було підтверджено гіпотезу щодо ефективності формування педагогічної культури бакалаврів з професійної освіти (дизайн) у процесі фахової підготовки за умов використання спроектованої нами поетапної моделі, методичних рекомендацій для організації цього процесу та навчального змістового модуля «Педагогічна культура бакалаврів з професійної освіти (дизайн)». Перспективними напрямками

подальших наукових розвідок вважаємо формування цієї особистісної якості у здобувачів освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти, вивчення специфічних особливостей організації самостійної роботи студентів із формування власної педагогічної культури, розробку методичних засад організації цього процесу в умовах змішаної фахової підготовки та ін.

Список використаних джерел

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України : історія, теорія. Київ: Либідь, 1998. 558 с.
2. Антонович Є. Етноренесанси в культурі ХХ ст. та їхні етнодизайнерські виміри. *Етнодизайн: європейський вектор розвитку і національний контекст*: збірн. наук. праць / упорядн. і відп. ред. Є. Антонович. Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2015. Кн.1. С.7–11.
3. Бех І., Радул В. Педагогічна культура і розвиток соціальної зрілості особистості вчителя. *Наукові записки Кіровоградського державного університету імені Володимира Вінниченка*. Кіровоград, 2001. С. 101–118.
4. Близнюк М. М. Міжнародна карпатська школа етнодизайну: національний аспект і євроінтеграційні засади. *Етнодизайн у контексті відродження української національної ідентичності та європейської інтеграції*. Кн. 3 : зб. наук. праць / редкол. : гол. ред. М. В. Гриньова, упоряд. і відп. ред. Є. А. Антонович, А. Ю. Цина та ін. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2024. С. 15–23.
5. Волик І. А. Підготовка майбутнього вчителя до формування громадянської відповідальності учнів основної школи в освітньому процесі : дис. доктора філософії : 011 Освітні, педагогічні науки. Полтава, 2022. 278 с.
6. Голик Б. Г. Аналіз результатів дослідно-експериментальної апробації методики формування у майбутніх учителів технологій і праці професійної

компетентності з дизайну одягу . *Педагогічні науки: Зб. наук. праць*. Вип. 71. Полтава, 2018. С. 94–101.

7. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Вид. 2-е, доп., випр. Рівне: Волинські обереги, 2011. 552 с.

8. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність: підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; за ред. І. А. Зязюна; 3-тє вид., допов. і перероб. Київ : СПД Богданова А. М., 2008. 376 с.

9. Кравченко Л. М. Соціально зорієнтований маркетинг як чинник культурологічної переорієнтації національної системи освіти. *Педагогічні науки: зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка*. 2011. Вип. 1. С. 4–11.

10. Кулик Є. В., Кондор М. Ю. Системоутворююча функція дизайну у професійній підготовці викладачів технологій. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. 2021. №168. С. 199–204.

11. Курач М. С. Теоретичні і методичні засади навчання художнього проектування майбутніх учителів технологій: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 – теорія та методика навчання технологій; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2016. 468 с.

12. Ничкало Н. Г. Сучасні проблеми розвитку системи неперервної професійної освіти: вітчизняний і зарубіжний досвід в неперервна освіта. *Неперервна професійна освіта : філософія, педагогічні парадигми, прогноз : [монографія] / [В. П. Андрущенко, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень та ін.]; за ред. В. Г. Кременя*. Київ : Наукова думка, 2003. С. 345–448.

13. Орлова Н. С. Методичні рекомендації та завдання до виконання практичних занять з навчальної дисципліни «Художнє проектування та макетування в дизайні» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої

освіти спеціальності 015.00 Професійна освіта (Дизайн). Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023. 54 с.

14. Оршанський Л. Етнодизайн як інноваційний художньо-естетичний компонент технологічної освіти. *Молодь і ринок*. 2011. № 1. С. 38–41.

15. Петухова Т. А. Графічний дизайн як сучасний засіб комунікації / Т. А. Петухова, А. М. Трегуб, О. В. Токарєв, О. М. Тюрікова. Суспільство та національні інтереси. 2024. № 8. С. 305–319.

16. Попелишкіна А. В. Навчальна програма змістового модуля «Педагогічна культура бакалаврів з професійної освіти (дизайн)» підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 015.00 Професійна освіта (Дизайн). Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2023. 8 с.

17. Попелишкіна А. В. Формування педагогічної культури бакалаврів з професійної освіти (дизайн) в процесі фахової підготовки: методичні рекомендації. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023. 21 с.

18. Радкевич В.О. *Розвиток професійної та фахової передвищої освіти в умовах трансформаційних процесів. Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: збірник матеріалів XIV звітної Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 7 травня 2020 р.)*. Київ : ПІТО НАПН України, 2021. С. 16–30.

19. Радул, В. В. Педагогічна культура та соціальна зрілість вчителя : навч. посібник. Кіровоград : АВС. 2000. 36 с.

20. Савенко І. В. Особливості психолого-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій до викладання основ дизайну. *Етнодизайн у контексті українського національного відродження та європейської інтеграції*. Кн. 1 : зб. наук. праць / редкол. : гол. ред. М. І. Степаненко, упоряд. і відп. ред. Є. А. Антонович, В. П. Титаренко та ін. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2018. С. 335–338.

21. Сидоренко Т. Д. Дидактичні основи формування педагогічної культури майбутнього вчителя : дис. канд. пед. наук. Криворізький державний педагогічний університет, Кривий Ріг, 2011. 233 с.

22. Срібна Ю. А., Кудря О. В. Творчі проєкти як ефективний засіб формування дизайнерської компетенції здобувачів освіти при вивченні освітніх компонентів «Основи дизайну» та «Декоративно-прикладна творчість з практикумом» *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, 2023. Випуск 210. С.177–181.*

23. Сухомлинський В. Розмова з молодим директором. Вибрані твори : у 5 т. Київ : Рад. школа, 1977. Т. 4. С. 393–626.

24. Тименко В. П. Періодизація розвитку української художньо-промислової освіти і національного дизайну. *Етнотдизайн у контексті відродження української національної ідентичності та європейської інтеграції*. Кн. 2 : зб. наук. праць / редкол. : гол. ред. М. В. Гриньова, упоряд. і відп. ред. Є. А. Антонович, А. Ю. Цина та ін. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2024. С. 86–93.

25. Титаренко О. О. Основи наукових досліджень. Полтава: ТОВ «Сімон», 2019. 348 с.

26. Цина А. Ю. Чинники підвищення рівня викладання дизайнерських навчальних дисциплін. *Етнотдизайн у контексті відродження української національної ідентичності та європейської інтеграції*. Кн. 1 : зб. наук. праць / редкол. : гол. ред. М.В. Гриньова, упоряд. і відп. ред. Є. А. Антонович, М. В. Гриньова та ін. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2024. С. 342–348.

27. Цина В. І. Теорія і методика особистісно-професійного розвитку майбутнього вчителя: дис... д-ра пед. наук: 13.00.04. Полтавський національний пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2016. 558 с.

28. Щербань, П. Педагогічна культура – фундаментальна основа професійно-педагогічної діяльності майбутніх учителів. *Вища освіта України*. 2005. № 1. С. 66–73.

29. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посіб. Київ: Либідь, 2003. 560 с.

30. Яремака Н. С. Формування інформаційної компетентності майбутніх менеджерів індустрії дозвілля у процесі професійної підготовки : дис. ...канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Полтава, 2016. 289 с.